

Ljndeni

TAM,
KDE SA
KONČÍ
RIEKA

CHARLES
MARTIN

SILNE EMOCIONÁLNY A KRÁSNE NAPÍSANÝ PRÍBEH
O ŤAŽKEJ STRATE A NEHYNÚCEJ LÁSKE.

Tam, kde sa končí rieka

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Charles Martin

Tam, kde sa končí rieka – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Ljndeni

TAM,
KDE SA
KONČÍ
RIEKA

T A M,
K D E S A
K O N Č Í
R I E K A

A decorative graphic element consisting of several overlapping, wavy, light gray lines that create a sense of movement and depth, positioned horizontally across the middle of the page.

Charles Martin

Ljndeni

Charles Martin: Where the River Ends
Copyright © Charles Martin, 2021
Translation © Tamara Chovanová, 2021
Cover design © Tereza Králová, 2021
Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2021

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-2426-5
ISBN e-knihy 978-80-566-2610-8 (1. zverejnenie, 2022) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-566-2611-5 (1. zverejnenie, 2022) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-566-2609-2 (1. zverejnenie, 2022) (ePDF)

*Mojim starým rodičom, Ellen a Tillmanovi Cavertovcom,
ktorí sa ľúbili šesťdesiatšedem rokov.*

PROLÓG

Nemám dobré spomienky na dospievanie. Zdá sa mi, že som sa dozvedel kadečo nepekčné, čo som sa nemal dozvedieť. Jediné dve veci, na ktoré mám krásne spomienky, boli moja mama a tento breh rieky. A kým som nevedel, ako je to v skutočnosti, myslel som si, že rieku pomenovali podľa mojej mamy.

Muž, ktorý s nami žil v obytnom prívесе, bol vždy nazlostený. Stále fajčil. Nevieam prečo. Zapaľoval si cigaretu od cigarety. Dotýkal sa ich ako prskaviek. Hodili sa mu k očiam. Nikdy ma nebil, aspoň nie veľmi tvrdo, ale jeho reči ma boleli. Mama hovorila, že za to môže diabol vo fľaši, ale pochybujem, že protivné správanie sa dá vypiť. Môžete sa pokúsiť utopiť ho, ale podľa mojich skúseností vie celkom dobre plávať. Preto je vo fľaši. Chceli sme pred ním uniknúť a my dvaja sme prišli sem. Mama mi povedala, že mi to pomôže proti astme, ale vedel som, že sotva. Proti astme mi pomôže iba smrť.

Na hrudi akoby som mal kladu a každý nádych akoby som nasával cez záhradnícku hadicu. Preto sa mi ťažko dostávalo z úst to, čo som si myslel alebo cítil. Mama vždy chcela, aby som hovoril o svojich pocitoch, pokúšala sa to zo mňa vytiahnuť. „Zabudni na pocity,“ hovoril som jej. „Cítiť môžem neskôr. Daj mi trochu vzduchu.“ Vinou toho muža vo fľaši, albuterolu a spastického kašľa, ktorého som sa nevedel zbaviť, akoby sa prerušilo spojenie medzi mojimi ústami a srdcom. Čosi vo mne akoby zostalo pretáté.

Žil som kúskovito.

Možno by bolo lepšie povedať, že som žil ako na ostrovoch. Vždy, keď som sa stiahol dovnútra, nevidel som celok. Ani jeden hlavný ostrov. Videl som rozštvrtený kontinent a každá jeho časť sa bezcieľne vznášala v odľahlom kúte zeme. Videl som fotky ľadovcov v oblasti pólu, ktoré pôsobia rovnako.

Od piatich do ôsmich rokov som nosil prilbu, aj keď som sa nebicykloval, a dali mi prezývku Šmolko – podľa farby mojich pier. Mama sa usilovala nejako ma zamestnať počas môjho núteného sedavého a väčšinou otravného detstva a kúpila mi farby, v ktorých som našiel únik – maľoval som svet, v ktorom som túžil žiť.

Pri rieke sme mali lavičku, kde sme večer sedávali. Väčšinou keď nás z obytného privesu vyhnal cigaretový dym a slovné útoky. Tú lavičku sme vyhladili svojimi zadkami. Raz večer, keď som mal asi desať rokov, som začul rozhovor v kempu pre obytné privesy a spýtal som sa: „Mami, čo je to ľahká žena?“

Aj ona to počula. „Kto to povedal?“

Ukázal som. „Tá tučná žena.“

Mama prikývla. „Zlatko, všetci niekedy stratíme dobré spôsoby.“
„Ty si ich stratila?“

Prst mi priložila na špičku nosa. „Keď som s tebou, tak nie.“ Objala ma okolo pliec. „Ale o to nejde. Podstatné je, čo urobíš, keď si stratený.“

Prešla so mnou lesom, usadila ma na lavičku a ukázala rukou na výjav predou mnou. „Doss, v tejto rieke je Boh.“

Bol jeden z tých večerov, keď je obloha sfarbená domedena a búrkové mračná zastrú slnko. Ich okraje boli červené, tmavomodrý spodok prechádzal dočierna. V diaľke sme videli blížiaci sa lejak. Prebehol som pohľadom po brehu, po zvlnenej hladine rieky a spomenul som si, ako som vždy cítil, že mi zhrubol a zdrevenel jazyk, prv než som zamdlel v dôsledku nedostatku kyslíka.

Zamračil som sa. „To veľa vysvetľuje.“

Odhrnula mi z očí vlasy a ja som sa dva razy rýchlo nadýchol cez inhalátor. „Ako to myslíš?“

Zadržal som dych a palcom som ukázal ponad plece. „V obytnom prívесе nie je.“

Prikývla. „Bol tam, keď som ťa splodila.“

Práve som sa naučil nadávať, tak som skúšal, kde sú hranice. „Možno.“ Zakašľal som a odplul som si. „Ale teraz tam určite nie je, dopekla.“

Stisla mi líce prstami a obrátila mi hlavu k rieke. „Doss Michaels.“

„Áno, prosím.“

„Pozri na hladinu tej rieky.“

Prikývol som.

„Čo vidíš?“

Môj hlas znel huhňavo a skomolene. „Čiernu vodu.“

Stisla silnejšie. „Nesnaž sa ma dobehnúť. Pozri sa znova.“

„Zopár rýb.“

„Pozri sa lepšie – na hladinu.“

Počkal som, kým som nezaostril pohľad. Zubami som si hrýzol líca. „Stromy, mraky... oblohu.“

„Ako sa to volá?“

„Odraz.“

Pustila mi líca. „Nezáleží na tom, aký odpad ti svet podhodí, no nedopusť, aby ti skalil odraz. Počujes?“

Ukázal som na obytný prívес. „On to robí a nič mu nepovieš.“

„To je pravda. Ale jeho nenapravím. A ty nie si zlomený.“

„Prečo mu dovoľíš zostať?“

Prikývla, potom ticho poznamenala: „Pretože môžem robiť iba istý čas a,“ ukázala na môj inhalátor, „vďaka nemu mám nemocenské dávky.“ Znova mi zdvihla bradu. „Počuješ ma, Leukoplast?“

„Prečo mi tak hovoríš?“

Pritisla si čelo na moje. „Pretože si na mne prilepený a hojíš mi rany.“

Nevedel som veľa o živote, ale jedno mi bolo jasné – moja mama bola dobrá žena. Kývol som hlavou na ulicu. „Môžem povedať tej žene, aby sa dala vypchat?“

Mama pokrútila hlavou. „Nebolo by to na nič dobré.“
„Prečo?“

Oblohu preťal blesk. „Pretože to sadlo je dôsledkom bolesti.“
Odhrnula mi vlasy z očí. „To bolo naposledy... počuješ?“

„Áno, prosím.“

Prešlo pár minút. Vzduch bol vlhký, nabitý elektrinou a voňal daždom. „To, čo dokážeš robiť farbami a štetcom, je čosi výnimočné.“ Privinula si ma bližšie. „To vidí aj slepý. Ja som ťa to neučila, nemohla som, lebo o tom nič neviem – nedokážem nakresliť ničové nič. Ten talent, ktorý si dostal do vienka, pochádza z miesta, o ktorom nikto nič nevie. Preto si výnimočný.“

„Necítim sa výnimočný. Väčšinou mám pocit, že zomieram.“

Vyhrnula si sukňu nad kolená a osušila si spotené nohy. Hrdzavou žiletkou sa porezala nad pätou. Ukázala rukou na svet navôkol. „Život nie je jednoduchý. Zväčša je tvrdý. Málokedy je pochopiteľný a nikdy nie je previazaný úhľadnou mašličkou. Zdá sa, že čím si starší, tým častejšie ti dáva podnožky, ničí ťa, až si celý krvavý...“ Pokúsila sa zasmiať, chvíľu mlčala. „Ľudia chodia k tejto rieke z mnohých dôvodov. Niektorí z nás sa skrývajú, niektorí unikajú, niektorí hľadajú trochu ticha a pokoja, možno sa pokúšajú zabudnúť, urobíme čokoľvek, aby sme si ulavili od bolesti, ktorú nesieme, ale... všetci prichádzame smädní.“ Znova mi odhrnula vlasy z čela. „Ty si celkom ako táto rieka. V špičkách prstov máš to, čo ľudia potrebujú. Nezadržiavaj to. Nepotláčaj to. A nezabľaj to.“ Obrátila mi ruku a roztiahla dľaň na mojej dlani. „Dovoľ, aby to z teba plynulo, a jedného dňa zistíš, že ľudia zo všetkých strán sa do toho ponoria a budú piť plnými dúškami.“

Položila mi na kolená skicár, podala mi ceruzku, nasmerovala mi zrak na riekku. „Vidíš to?“

„Áno, prosím.“

„Teraz zatvor oči.“ Urobil som to. „Nadýchni sa, ako vládzeš.“ Zakašľal som, nasal som vzduch a zadržal som ho. „Vidíš pred sebou obraz?“ Prikývol som. „Tak teda...“ Strčila mi ceruzku do prstov vo chvíli, keď spadla prvá kvapka. „Nájdi to, čo ťa núti pozrieť sa znova... a vypusti to zo seba.“

Aj som to urobil.

Večer preskúmala moju skicu. Z nosa jej tieklo. Aj z očí. „Sľúb mi čosi.“

„Áno, prosím?“

Hľadela cez okno mojej spálne, kde rieka plynula pod oblakom pary. Poklopkala mi po sluchách a priložila mi ruku na hrud'. „To, čo máš vo svojom vnútri, je... studnica, ktorá buble odkiaľsi z hĺbky. Tá voda je sladká. Ale,“ po tvári jej stekala slza, „niekedy studnica vyschne. A keď raz budeš cítiť len bolesť – keď sa pokúsiš siahnuť do hlbín a nájdeš studnicu prázdnu, keď tam nebude nič iné, len prach – vtedy sa vráť sem... ponor sa a zhlboka sa napi.“

A aj som to urobil.

30. MÁJ

Vyšiel som po schodoch do svojho ateliéru, ovoňal som vlhký vzduch v kozube a premýšľal som, ako dlho by trvalo, kým by tam všetko pohltili plamene. Možno len pár minút. Oprel som sa o stenu, prekrížil som si ruky a hľadel som na všetky tie oči, ktoré hľadeli na mňa. Abbie sa veľmi usilovala donútiť ma, aby som veril. Vzala ma takmer na koniec sveta, zoznámila ma s Rembrandtom, štouchla ma do pleca a povedala: „Dokážeš to.“ A tak som maľoval. Najmä tváre. Pred rokmi do mňa mama zasiala to semeno a o pár rokov neskôr ho Abbie polievala, pestovala, strihala. V skutočnosti keby bol oheň silný a hasiči pomalí, mohol som zarobiť na vyplatení poistnej sumy. Okolo mňa stálo v radoch pri všetkých štyroch stenách viac ako tristo zaprášených obrazov, samé oleje na plátne. Bol to výsledok desiatich rokov práce. Tie tváre som zachytil v okamihoch, keď prejavovali emócie, ktoré poznali v srdci, ale málokedy ich vyslovili ústami. Kedysi to bolo ľahké. Išlo to plynulo. Spomínam si na okamihy, keď som sa nevedel dočkať, kým sem prídem, keď som to nedokázal zadržať a maľoval som štyri plátna naraz. V tie prebdené noci som objavoval Vezuv, čo vo mne driemal.

Hľadelo na mňa posledné desaťročie môjho života. Kedysi tie plátna slubne viseli v ateliéroch v celom Charlestone, no pomaly sa jedno za druhým vracali. Samozvaní výtvarní kritici poučujúci v miestnych novinách sa sťažovali, že moje diela „nie sú originál-

ne“, „nemajú dušu“ a môj najobľúbenejší citát znel „sú nudné a chýba im umelecká zručnosť a porozumenie“.

Preto kritikov nazývajú kritikmi.

Na stojane predou mnou sa vynímalo biele plátno. Zaprášené, vyblednuté od slnka, popraskané. Prázdne.

Ako ja.

Vyšiel som cez okno po kraji strechy a vystúpil som po železných schodoch do vranieho hniezda. Cítil som vo vzduchu soľ a hľadel som na vodu. Odkiaľsi na mňa zaškriekala čajka. Vzduch bol dusný, zahaloval mesto tichom. Obloha bola jasná, ale voňala dažďom. Mesiac v splne bol vysoko a vrhal tieň na vodu, ktorá špliechala na betónovú hrádzu vzdialenú tridsať metrov. V diaľke na juhovýchode blikali svetlá Fort Sumteru. Pred sebou som mal sútok riek Ashley a Cooper. Väčšina obyvateľov Charlestonu vám povie, že práve tam tie rieky tvoria Atlantický oceán. Sullivan's Island bol na sever, takisto pláž, kam sme chodili plávať. Zatvoril som oči a počul som ozvenu nášho smiechu.

To bolo dávno.

Za mnou ešte vždy ležalo „sväté mesto“, kostolné veže prebodávali nočnú oblohu. Podo mnou ležal môj tieň. Mesiac ho vrhal na strechu, takže ma ťahal za nohavicu a prosil, aby som ustúpil dozadu. Železné zábradlie, ktoré ma držalo, vyrobila pred nejakými päťdesiatimi rokmi miestna legenda, Philip Simons. Teraz v deväťdesiatych rokoch boli jeho diela v Charlestone hitom a veľmi žiadané. Vranie hniezdo prežilo búrku a dostali sme ho s domom. Za tých trinásť rokov, čo sme tam bývali, sa tento meter štvorcový stal polnočným priestorom, z ktorého som sa rozhliadal po svete. Miestom môjho osamelého úniku.

Vo vrecku mi zavibroval mobil. Pozrel som na displej, videl som texaské smerové číslo. „Haló?“

„Doss Michaels?“

„Prosím?“

„Tu Anita Beckerová, asistentka doktora Paula Virtha.“

„Áno?“ Zatajil som dych. Veľa záležalo od jej ďalších slov.

Chvíľu mlčala. „Chceli sme vám zavolať...“ vedel som to, prv než to povedala, „... že sa zišla dozorná rada a rozhodla o parametroch výskumnej úlohy. V tomto čase prijímame iba primárne prípady, nie sekundárne.“ Zdvihol sa vietor a roztočil škriepajúci veterník. Kohút teraz ukazoval na juh. „Ak bude táto výskumná úloha pokračovať, ako dúfame, plánujeme na budúci rok robiť aj sekundárne prípady...“ Stratila sa a možno som sa stratil ja. „Pošleme list s odporúčaním, aby sa Abbie ujali na pozorovanie doktori Plist a Mackles zo Sloan-Ketteringu...“

„Veľmi pekne... ďakujem.“ Zaklapol som mobil.

Problém so Zdravasom je v tom, že prihrávka dlho letí vzduchom a väčšinou sa skončí v koncovom pásme. Preto ľudia vyzývajú Boha.

Pretože je to nemožné.

Telefón zazvonil druhý raz, nechal som ho zvoniť. Po minúte zazvonil znova. Pozrel som na displej. „Dr. Ruddy,“ stálo tam.

„Zdravím, Ruddy.“

„Doss.“ Hovoril ticho, tlmene. Videl som ho, ako sa skláňa nad stolom s hlavou zaborenou do dlaní. Jeho stolička vrzla. „Dostali sme výsledky skenu. Keby ste mohli byť obaja pri telefóne, radi by sme sa o tom porozprávali.“

Stačilo mi počuť jeho tón. „Ruddy, Abbie spí. Konečne. Aj včera zväčša spala. Možno by ste to mohli prebrať so mnou.“ Čítal medzi riadkami.

„Som s vami.“ Ticho. „Ehm... je to...“ Potláčal emócie. Ruddy bol od začiatku našim hlavným doktorom. „Doss, mrzí ma to.“

Počúvali sme, ako sa počúvame. „Koľko jej zostáva?“

„Týždeň. Možno dva. Dlhšie, ak ju udržíte ležať... bez pohybu.“

Silene som sa zasmial. „Veď ju poznáte.“

Zhlboka sa nadýchol. „Áno.“

Strčil som mobil do vrečka a škrabal som si dvojdňové strnisko. Hľadel som na vodu, ale v duchu som bol o tristo kilometrov ďalej.

Vrátil som sa cez okno s prázdnyimi rukami a pľúcami dopoly plnými. Prstami som prechádzal po ráme prilepenom na stenu a zišiel som po ďalších schodoch. Schodište bolo úzke, vyrobené z borovicových dosiek širokých štvrt metra, a keďže malo takmer dvesto rokov, hlasno vŕzgalo – hovorilo príbeh o dávnych časoch a opitých námorníkoch, ktorí sa kedysi po ňom tackali.

Pri tých zvukoch otvorila viečka, ale pochybujem, že spala. Zapasníci nespia medzi kolami. Cez otvorené okná prenikal do našej izby svieži vánok a na lýtkach jej naskočili zimomriavky.

Zdola bolo počuť kroky, tak som prešiel cez spálňu, zatvoril som dvere a vrátil som sa. Prisadol som si k nej, prehodil som jej cez nohy flísovú deku a oprel som sa o záhlavie postele. „Ako dlho som spala?“ zašepkala.

Pokrčil som plecami.

„Odvčera?“

„Takmer.“ Potláčali sme bolesti liekmi, ale nemohli sme zabrániť ich oslabujúcim účinkom. Ležala nehybne, celé hodiny sa nepohla, bojovala vnútorný zápas a ja som bol len bezmocný divák. Potom z dôvodov, ktoré ani jeden z nás nevedel vysvetliť, prežívala chvíle – niekedy dni –, keď mala úplne jasnú myseľ, bolesti ustúpili a bola úplne normálna. Potom sa bolesti bez varovania vrátili a znova sa začal jej súkromný boj. Vtedy pochopíte rozdiel medzi únavou a vyčerpaním. Spánok lieči únavu, ale nepomáha pri vyčerpanosti.

Zavetrila a zacítila zvyšky vody po holení, ktorá sa ešte vždy vznášala vo vzduchu. Zatvoril som okno. Zdvihla obočie. „Bol tu?“

Hľadel som na vodu. „Áno.“

„Ako to prebiehalo?“

„Viac-menej normálne.“

„To je dobre, nie? Čo je to teraz?“

„On ťa...“ prstami som naznačil úvodzovky, „prestahuje.“

Posadila sa. „Kam?“

Ďalšie úvodzovky. „Domov.“

Pokrútila hlavou, a keď vydýchla, líca sa jej vyduli ako štvorzubcovi. „Podľa neho to je znova ako s mamou.“

Pokrčil som plecami.

„Ako si to uzavrel?“

„Ja som to neuzavrel. To on.“

„A?“

„Ráno pošle nejakých ľudí, aby ťa... vyzdvihli.“

„To znie, akoby sa chystal vyhodiť odpad.“ Ukázala na mobil. „Daj mi ho. Je mi jedno, či je u prezidenta.“

„Zlatko, nedovolím, aby ťa niekam vzal.“ Odškrabol som z papetu kúsok farby.

Počúvala kroky zdola. „Výmena stráže?“

Prikývol som a díval som sa, ako nákladný čln pomaly pláva po Ashley.

„Nehovor, že sa rozprával aj s nimi.“

„Ach, veru. Všetkých hneď upokojil. V podstate akoby im prečítal prísne varovanie maskované za povzbudenie. Jednoducho neviem odolať tomu, ako ti dáva to, čo chce, aby si mala, pod maskou tvojich najlepších záujmov.“ Pokrútil som hlavou. „Prefíkaná manipulácia.“

Omotala si nohu okolo mojej nohy, a keď zdvihla hlavu, pozrela mi do očí. Kedysi vyšportované stehná boli teraz ochabnuté, kolenná hrčovitá, písťaly ako paličky s tenkými žilkami. Ľavá bedrová kosť, kedysi vlnatý vrchol presýpacích hodín, jej trčala spod nočnej košele, ktorá jej voľne visela na pokožke. Po štyroch rokoch mala kožu takmer priesvitnú – plátno vyblednuté od slnka. Teraz jej koža visela na kľúčnej kosti ako sušiacia sa bielizeň.

Šuchtavé kroky prešli do kuchyne. Abbie hľadela na dlážku. „Sú to dobrí ľudia. Robia to každý deň. Nám stačí raz.“

„Áno... stačí raz.“

Naša posteľ bola staromódna, s baldachýnom, kus južanského nábytku, nad akým južanské ženy vzdychajú. Ten tmavý mahagón stál meter nad zemou, na oboch stranách mal schodíky

a božeuchovaj, aby ste sa v noci skotúlali dolu. Malo to dve výhody: mohla tam spať Abbie, a keď som si ľahol na svoju stranu, ponad parapet som mal výhľad rovno na charlestonecký prístav.

Hľadela cez okno von, kde sa svet rozkladal ako mapa a kde blikali zelené a červené svetlá v prielive. Chytila prstami moje prsty. „Ako to tam vyzerá?“

Uvolnil som jej šatku a nechal som ju spadnúť na plecيا. „Krásne.“

Prekotúlala sa ku mne, zložila si hlavu na moju hrud' a vkĺzla mi prstami pod košeľu, kde som mal hrud' porastenú chlpmi. Pokrútila hlavou. „Mal by si si dať vyšetriť hlavu.“

„Vtipné. Tvoj otec mi povedal to isté.“ Hľadel som na vodu a poslepiacky som prechádzal prstom po jej uchu a krku. Na more sa vydávala loď lovcov garnátov. „V skutočnosti ti to hovorí takmer štrnásť rokov.“

„Človek by čakal, že ho poslúchnem.“ Osvetlené rahnolode na lov garnátov sa pomaly otočilo z východu na západ, a keď sa dostali na väčšie vlny, kĺzali po hladine oceána.

Oči mala prepadnuté, viečka tmavé, akoby na nich mala vyteťované tiene. „Sľúb mi jedno,“ povedala.

„Už som ti to sľúbil.“

„Myslím to vážne.“

„Dobre, ale nesľúbim ti nič, čo sa týka tvojho otca.“ Spojila prsty a vytrhla mi z hrude chlpa. „Hej,“ počúval som si hrud', „nemám ich tam veľa.“

Prsty mala dlhé, tak ako nohy. A teraz, keď boli vychudnuté, sa zdali ešte dlhšie. Ukázala mi na tvár. „Skončil si?“ Zakrúžila prstom v otvore mojej košele. „Lebo vidím ešte jeden.“

To bola moja Abbie. O pätnásť kíľ ľahšia, ale stále pripravená žartovať. A toho som sa držal. Toho prsta mieriaceho do tváre, ktorý hrozil, že použije silu, sľuboval humor a hovoril: „Mám ťa radšej ako sama seba.“

Poškrabala ma po hrudi a kývla hlavou na fotku svojho otca. „Myslíš, že vy dvaja sa niekedy budete rozprávať?“ Skúmal som tú

fotku. Urobili sme ju vlni na Veľkú noc, keď krstil svojho nového miláčika *Reel Estate*. Stál s rozbitou fľašou v ruke, z provy kvapkalo šampanské a biele vlasy mu rozvieval morský vánok. Za iných okolností by sa mi páčil a niekedy si myslím, že aj ja by som sa páčil jemu.

Pozrel som na jeho fotku na bielizníku. „Ach, určite k tomu niečo povie.“

„Vy dvaja ste si podobnejší, než si myslíš.“

„Prosím ťa...“

„Myslím to vážne.“

Mala pravdu. „Ešte vždy ma jeduje.“

„Aj mňa, ale je to tvoj otec.“

Ležali sme potme a počúvali sme pod nami kroky nevítaných neznámych, ktorí to mienili dobre. „Človek by si myslel,“ poznamenal som s pohľadom upretým na dlážku, cez ktorú prenikali tie zvuky, „že vymyslia lepší názov než hospic.“

Prevrátila oči. „Aký?“

„No, znie to akosi...“ nedopovedal som.

Ešte chvíľu sme mlčky sedeli. „Volal Ruddy?“

Prikývol som.

„Všetci traja?“

Znova som prikývol.

„Nijaké zlepšenie?“

Pokrútil som hlavou.

„A čo ten chlapík z Harvardu?“

„Včera sme sa rozprávali. Na tej výskumnej úlohe začnú pracovať až o pár mesiacov.“

„Sloan-Kettering?“

Pokrútil som hlavou.

„A čo webová stránka?“ Pred dvoma rokmi sme vytvorili webovú stránku pre ľudí s Abbinou diagnózou. Stala sa z nej inštitúcia na získavanie a triedenie informácií. Veľa sme z nej získali. Spoznali sme množstvo ľudí, ktorí nás nasmerovali k množstvu erudovaných ľudí. Bol to dobrý zdroj.

„Nič.“

„Tak to je na porazenie.“

„Vzala si mi to z jazyka.“

Znova ticho, Abbie skúmala nenalakovaný necht. Konečne pozrela na mňa. „Oregon?“

Oregonská univerzita zdravia a vedy, inak OHSU, bola na poprednom mieste vo vývoji novej systémovej terapie, ktorá bola zameraná na rakovinu na bunkovej úrovni. Bola skutočne v predných líniiach. Niekoľko mesiacov sme s nimi boli v kontakte, dúfali sme, že sa budeme môcť zúčastniť na klinických skúškach. Včera stanovili parametre tých skúšok. Keďže jej choroba sa rozšírila z miesta pôvodu, Abbie nespĺňala podmienky. Pokrútil som hlavou.

„Nemôžu urobiť výnimku?“

Znova som pokrútil hlavou.

„Spýtal si sa?“

Vyžadovalo to tak veľa. A ja som mohol iba sedieť a pozeráť sa. Držal som ju za ruku, krmil som ju polievkou, kúpil som ju alebo umýval jej vlasy, ale neodišlo to. Nech ste do toho hodili čokoľvek.

Chcel som to stiahnuť. Chcel som to zabiť. Rozsekať na márne kúsky, pochovať to do zeme, rozdrviť to na ničové nič a vymazať jeho pach z planéty. Ale neprišlo to sem, lebo to bolo hlúpe. Nikdy to neukáže tvár a ťažko možno zabiť čosi, čo nevidíte.

„Áno.“

„A M. D. Anderson v Houstone?“ Neodpovedal som. Spýtala sa znova.

„Volali a...“ šepkal som, „... rozhodnutie padne o nejaké dva-tri týždne. Tá,“ luskol som prstami, „dozorná rada sa z nejakého dôvodu nemohla stretnúť. Niektorí doktori boli na dovolenke...“ Odvrátil som pohľad a pokrútil som hlavou.

Prevrátila oči. „Znova vyčkávanie.“

Prikývol som. Na nočnom stolíku ležal žltý papier poskladaný na tretiny. Celá stránka bola popísaná Abbiným písmom. Pod pa-

pierom ležala čistá obálka. Strieborné večné pero značky Parker slúžilo ako ťažidlo.

Dlho mlčala, pohľad upierala k prístavu. „Kedy si naposledy spal?“ spýtala sa. Pokrčil som plecami. Pritiahla si ma a zložila si hlavu na moju hrud'. Keď som znova otvoril oči, boli tri hodiny ráno.

Ticho narušil jej šepot. „Doss?“ Nočná košeľa sa jej zviezla z pleca. Ďalšia pripomienka toho, čo jej choroba ukradla. „Tak som rozmýšľala.“ Na dlažbe pod oknami zahrmtal konský povoz.

Nie som pomstychtivý človek. Nenahnevám sa bez príčiny a väčšina ľudí vám povie, že nevybuchnem ľahko. Som trpezlivý. Ak máte astmu, chápete to. Možno preto ma toľko ľudí žiada, aby som ich vzal na rybačku.

Abbie hľadela na zarámovaný novinový článok na stene, zažltnutý od slnka.

BOLO TO PRED šiestimi mesiacmi. Charlestonské noviny uverejnili optimistické články o miestnych celebritách a ich novoročných predsavzatiach. Chceli naštartovať aj nás ostatných. Zavolali Abbie a spýtali sa, či s ňou môžu urobiť interview.

Reportér prišiel do nášho domu a sedeli sme na verande, pozorovali sme odliv. S perom v ruke čakal, že bude odriekať úžasné veci. Jej odpovede ho ohromili. Oprel sa, skúmal svoje zápisky a obrátil svoj zoznam. „Ale...?“

Posadila sa, naklonila sa k nemu a donútila ho odtiahnuť sa. „Videli ste niekedy začiatok *Jetsonovcov*?“

Zatváril sa prekvapene. „Jasné.“

„Pamätáte sa, ako George a Astro skočili na bežecký treňažér?“ Prikývol. „To sme štyri roky robili my.“ Poklopkala mu po zápiskovníku. „Tento zoznam je môj najlepší pokus odtrhnúť sa z reťaze.“

Pokrčil plecami. „Ale tu nie je nič...“

„Mimoriadne?“ dopovedala zaňho. „Viem, v skutočnosti je to celkom normálne. A presne o to ide. ‚Normálne‘ je len spomienka.“ Pozrela na mňa. „Posledných pár rokov nás očistilo od všetkého mimoriadneho.“ Posunula si slnečné okuliare. „Človek sa dlho snaží udržať hlavu nad vodou a vtedy si uvedomí, na čom mu v skutočnosti záleží. Tento zoznam je spôsob, ako vzdorujem. To je všetko. Človek nemusí zdolať Mount Everest, bežať s býkmi v Pamplone ani obletieť svet v balóne.“

Oprela sa a utrela si slzy z tváre. „Potrebujem,“ chytila ma za ruku, „sedieť na pláži, na ktorej povieva vánok, popíjať drinky ozdobené dázdničkami a venovať sa farebným kombináciám niečej kuchyne.“

Na chvíľu sa zamyslela. „Hoci by som rada robila premety na starom lietadle.“

Zatváril sa zmätene. „Premety?“

Rukou naznačila veľký kruh. „Veď viete... premety.“

„Môžem to pripísať na zoznam?“

Vtedy som zasiahol. „Áno.“

Ale nenazvala to predsavzatie, označila to ako desať najlepších želaní na celý rok. Na čitateľov to zapôsobilo. Možno sa im páčila tá jednoduchosť, odvážna úprimnosť. Nie som si istý. Za posledných päť mesiacov dostávala veľa listov a ľudia sa jej ozývali aj na webovej stránke. Chcel som jej pripomenúť, že kedysi dúfala a mala isté želania, a tak som ten článok zarámoval a zavesil k posteli. Jediný problém bol v tom, že vzhľadom na to, čo sme prekonalí v prvej polovici roka, sme v skutočnosti nič neodfajkli. Ukázala na článok. „Podaj mi to.“

Nočnou košelou utrela prach zo skla, videla v ňom svoj odraz, potom uvoľnila úchytky, vybrala kartón a vytiahla článok spod skla. So smiechom si prečítala ten článok, pokrútila hlavou. „Stále si to želim.“

„Aj ja.“

Ľahla si na posteľ. „Chcem ti dať darček k výročiu.“

„Päť mesiacov vopred?“

„Prekvapuje ma, že si pamätáš ten dátum.“

„Nič nechcem.“

„Toto budeš chcieť.“

„Nič nepotrebujem.“

„To si ty myslíš.“

„Miláčik...“

„Doss Michaels.“ Pritiahla si ma. „Ale nechcem to urobiť tu. Nie takto.“ Odhrnula mi vlasy z čela. Už znova sa tvárila pobavenne. „Neurobím to.“

Vidíte? Je to tu. Za tých takmer pätnásť rokov, čo ju poznám, si Abbie vypestovala a prejavila črtu, ktorú som nikdy nevedel definovať. To slovo som mal na špičke jazyka, ale nevedel som ho artikulovať. Každé slovné vyjadrenie bolo slabé. No hoci označenie mi uniká, jeho moc nie.

„Ale...“ namietol som.

„Tu nie.“

Keď bola takáto, nemalo zmysel sa s ňou hádať. Či už bola, alebo nebola chorá. A hoci by sa tomu bránila, zdedila to po otcovi. Jedinou odpoveďou bolo: „Áno, prosím.“ Zvláštne, ako vás vedia dve slová navždy zmeniť. Položil som článok na prikrývku. „Vyber si jedno.“

Ukázala bez pozerania. „Splavovať rieku až od Moniacu.“

Číslo desať. To bolo najnemožnejšie želanie z celého zoznamu. Zdvihol som obočie. „Uvedomuješ si, že o dva dni máme prvého júna?“ Prikývla. „A to je oficiálne začiatok sezóny hurikánov?“ Znova prikývla. „A že sa práve liahnu obrovské moskyty?“ Privrela oči a naposledy prikývla s lišiackym úsmevom.

Ukázal som k domu jej rodičov o pár ulíc ďalej. „A čo on?“

Poklopkala po žltej stránke na nočnom stolíku.

„Keď to dostane, zavolá Národnú gardu.“

„Možno nie.“ Posadila sa a tvárila sa sústredene. „Mohol by si sa porozprávať s Garym. Mohol by mi predpísať čosi... čosi...“

Pritisla mi prsty na pery. „Hej.“ Chcela mi pozrieť do očí. Vide-
nie mala rozmazané a vedel som, že to len znásobuje váhu bre-
mena, ktoré ju ťažilo. Obrátil som sa. „Porušil si niekedy sľub,
ktorý si mi dal?“

„O žiadnom neviem.“

Zložila článok a strčila mi ho do vrecka na košeli. „Tak nezačni
teraz.“

Ani jedna možnosť sa mi nepáčila. „Abbie, rieka nie je vhod-
né miesto na...“

„Tam sme začali.“

„Viem.“

„Tak ma vezmi nazad.“

„Miláčik, tam nás nečaká nič iné, len utrpenie. Nebude to to
isté.“

„To posúdim ja.“ Pozrela cez okno na juh.

Skúsil som naposledy. „Vieš, čo hovoril Gary.“

Prikývla. „Doss, viem, o čo ťa žiadam.“ Poklopkala mi po hru-
di. „Hovorila, že sme sa dostali na koniec.“ Pokrútila hlavou a pri-
tisla mi pery na tvár. „Začnime odznova.“

A tak sme začali.

1. JÚN, 2.00

Na predné sklo lialo ako z krhly. Podchvíľou bubnovali na strechu a kapotu krúpy veľké ako golfové loptičky a znelo to ako petardy. Predklonil som sa a pretieral som sklo dľaňou, ale bolo to asi rovnako účinné ako stierače. Stopäťdesiat kilometrov dozadu nás v ľavom pruhu obiehal kamión s návesom a s pokazeným hydraulickým čerpadlom a postriekal prednú časť džípu brzdomou kvapalinou a iskrami. Mazanica na skle spolu so svetlom reflektorov a s tmou skorého rána dodávala svetlu farbu kokakoly. Táto oblasť trpela suchom. Hladina vody bola nízka a obyvatelia od južnej Georgie až po severnú Floridu museli obmedziť spotrebu vody. Málo oblastí pocítilo následky tak ako rieka. Hladina bola tri metre pod normálom, a hoci tento lejak bol potrebný, väčšia časť vody nezdvihne hladinu rieky.

V päťdesiatych rokoch, prv než Spojené štáty začali precízne pretínať federálne šesťpruhové diaľnice, čo bol zázrak efektívnosti a slobody, ich menšie a menej účinné dvojpruhové sestry sa kľukatili okolo amerických mestečiek tak, aby nenarušili rovnováhu pekanových stromov, dubov a hydínových fariem štvrtej generácie. US 1, čosi ako Route 66 východného pobrežia, lemovaná betónovými budovami, rodinnými motelmi, benzínovými pumpami a bufetmi all-u-can-eat, jedz, koľko vládzeš, bola životne dôležitou trasou každého obchodného cestujúceho a každej dovolenkujúcej rodiny od Mainu po Miami. Táto trasa so stánkami

s pomarančovým džúsom zadarmo, so starinárstvami, s krokodíliami farmami a pohraničnými suvenírovými stánkami plnými obschnutých ovocných koláčov a malinoviek reprezentovala americkú kultúru v rozkvet.

Usiloval som sa udržať bdely, a tak som si zapol rádio. Práve išli správy o počasí a hlásateľovi dopadal na mikrofón hustý dážď. Musel kričať, aby prehlušil vietor: „Pred štyrmi týždňami prechádzala južnou časťou západnej Afriky tropická brázda nízkeho tlaku. Ďalších sedem dní sa systém presúval popri africkom pobreží a cez tropický Atlantik. Keď prešiel cez Karibské more, na satelitných snímkach z dvadsiateho mája sa ukazovalo zoskupovanie oblakov nad juhom a stredom Karibského mora. A dvadsiateho tretieho mája tropická búrka Annie – to meno dostala ako prvá búrka v roku – zosilnela a pohla sa na sever. Dnes o šiestej ráno sa Annie zmenila na hurikán.“ Vypol som rádio a hľadel som cez predné sklo. Riečni sprievodcovia sa automaticky stávajú utajenými meteorológmi. Inak to nejde. Znova som pretrel predné sklo. Po oboch stranách cesty sa teraz vypínali borovice. Vyškrtol som ju. Lejak, ktorý na nás dorážal, nemal nič spoločné s Annie a vzhľadom na jej polohu sa rozplynie, prv než príde na Floridu.

Na juh od Waycrossu v Georgii až k hraniciam Floridy sa rozkladá močarina plná rašeliny, ktorá meria tisícosemsto štvorcových kilometrov a sedí ako stratené vajce v priehlbine v tvare misy, ktorá bola pravdepodobne kedysi dnom oceána. Keď rastliny vyhynú, klesnú na dno močariny, kde sa rozložia – pri tom procese vznikne metán a oxid uhličitý –, a premenia sa na rašelinu. A keďže rozklad je pomalý proces, trvá päťdesiat rokov, kým sa na dne močariny vytvoria dva centimetre rašeliny. Tá hustá sieť zachytáva plyny, vytvára tlak a núti ostrovčeky vyplávať na povrch – asi ako zátky na hladine. Keď vystupujú nahor, uvoľňujú sa plyny a svietia ako polárna žiara. V polovici dvadsiateho storočia návštevníci hlásili, že videli UFO, chodili tam výpravy a usilovali sa predávať lístky, kým neprišli vedci a nevysvetlili, o čo ide. Keď sa vytvorili masy

rašeliny, boli nestále a triasli sa – celkom ako pevninské dosky, len tekutejšie – a vďaka tomu Indiáni z kmeňa Choctawov nazvali to miesto „Krajina trasúcej sa zeme“.

V angličtine to znie ako „Okee-fen-o-kee“.

Na povrchu je zem praveká a nedotknutá. Pre väčšinu ľudí neobývateľná. Pre juhovýchodnú časť Georgie a severovýchodnú časť Floridy slúži ako žumpa.

Žumpa je tu kľúčové slovo. Ako pri všetkých žumpách, aj tu je obmedzené, čoho sa ľudia môžu zbaviť v danom čase.

Keď je žumpa plná, prebytok sa vylieva na dvoch miestach. Je to ako v New Orleanse, no sú tam iba dve ústia v kanáli a oveľa menej vrážd, hazardných hier a prostitúcie. Väčšia drenážna rúra sa volá Suwannee River, kľukatí sa tristo kilometrov na juhozápad cez Floridu a vlieva sa do Mexického zálivu. Jej menšia sestra, dve-sto kilometrov dlhá St. Marys, sa najprv hadí južne do Baldwinu, prechádza cez vrch Macclenny a smeruje na sever k Folkstonu, potom prudko zabočí doprava, tam sa napokon vlieva do Cumberland Soundu a do Atlantického oceánu.

Vzhľadom na to, že St. Marys má farbu čaju, hovoria jej aj čier-na rieka. Keď námorníci pred dvesto rokmi prišli do Cumberland Soundu, plavili sa sedemdesiat kilometrov hore k Trader's Hillu a naplnili sudy až po vrch, lebo vďaka tanínu bola voda pitná dlhý čas, čo bolo užitočné pri plavbách cez Atlantik.

V čase sucha môže byť rieka St. Marys hlboká len asi desať centimetrov a široká meter. Pri prameni v Moniacu to môže byť len cícerok vody. Ale dlhodobé dažde – životná miazga močariska – môžu v blízkosti oceána zdvihnúť hladinu, takže je široká možno poldruha kilometra a jej ústie je hlboké desať až trinásť metrov. Normálne tečie rýchlosťou kilometer za hodinu, ale v čase záplav to môže byť aj desať alebo trinásť kilometrov, možno aj pätnásť.

Záplavy sú tu zákerné. Keď prídu záplavy, voda stúpa zo zeme. Keďže dážď prichádza z iných miest, voda vám bez varovania stúp-

ne pod nohami. V jednej chvíli spíte za svitu mesiaca, na oblohe ani obláčika, breh je desať metrov od stanu. O šesť hodín sa zobudíte, spací vak máte mokrý a voda pri vašom stane je hlboká desať centimetrov. Zápľavy tu neprichádzajú zhora. Voda sa zdvihne pod vami. Sčista-jasna.

Ludia, ktorí žijú pri rieke, sa pýtajú dve veci, prv než si postavia dom: pokiaľ vystúpila storočná voda a ako si mám postaviť dom? Vzhľadom na to, že nijaká poisťovňa vám nepoistí dom v St. Marys Basin, väčšina domov stojí na koloch.

Ešte aj kostoly.

Napriek tomu je na brehoch dosť domov, rybárskych táborov, miest na plávanie, prístavov, hojdačiek, lanoviek, páleníč whisky, močarísk, ba aj jedna nuda pláž. Na brehoch vládne čulý ruch ako v mravenisku. Od prameňa k prielivu je to jedno z posledných panenských území na juhu.

DÁŽĎ MA SPOMAĽOVAL, už som sa len plazil, a tak som odstavil auto pod nadjazdom a zaradil som neutrál. Abbie napoly spala vzadu. Podchvíľou zo spánku čosi zamrmlala, ale nerozumel som, čo hovorí.

Liečba je najhoršia. Oslabí vás, zbaví vás všetkého a zostanú vám len prchavé spomienky. Dlhو sa usilovala vydržať, ale pretekalo jej to pomedzi prsty ako voda.

Vliezol som na zadné sedadlo džípu a ľahol som si k Abbie. Priťúlila sa ku mne. Z vrečka na košeli som vytiahol pokrčený a zažltnutý novinový článok. Už pred pár rokmi som sa naučil využiť, čo sa dá, aby som jej dodal nádej – aby vedela myslieť ďalej, ako bola daná chvíľa. Lebo keby sa sústredila na tu a teraz, rýchlo by klesla dolu. Tak som sa naučil dostať ju odtiaľ sem.

Udržala oči otvorené dosť dlho, aby ten článok spoznala. Usmia-la sa a prikývla – to znamenalo, že bude spolupracovať. „Rada by

som...“ šepkala chrapľavo, duchom neprítomne. To tie lieky. Mala dosť vysoký prah citlivosti a mala skúsenosti. Výraz jej tváre mi prezrádzal, že sa usiluje zo všetkých síl to potlačiť.

Abbie odjakživa trpela migrénami. So všetkým sa vnútorne stožnila a v jej prípade muselo napätie niekam odísť. Možno to malo niečo spoločné s jej otcom. Migrény prichádzali rýchlo a odchádzali pomaly. V čase, keď sme sa zoznámili, už vyskúšala aj desať rozličných liekov, jogu, akupunktúru a hĺbkové masáže, no veľmi jej to nepomohlo.

Keď sme boli sami, priložila si môj ukazovák nad ucho. Tak mi hovorila: „Objavuj ma.“ Končekmi prstov som jej prechádzal od slúch po ušiach, krku, kľúčnej kosti, dvíhajúcich sa a klesajúcich prsiach, ramenách, zápästiach, končekoch prstov, po bokoch, dolu po stehnách, k hrči na kolene, ku krivke lýtka a klenbe chodidla. Často pritom zaspala, a keď sa prebudila, migréna bola preč.

Sledoval som ju. „Číslo jeden?“

Preglgla. „Jazda na starom kolotoči.“

„Číslo dva,“ pobádal som ju.

Čítala ten zoznam na spodnej strane viečok. „Urobiť premet na starom lietadle.“

Tie body neboli zoradené v presnom poradí. Keď ten muž jeden nechápal, spýtal sa a vysvetlila mu to. Usiloval sa zachovať jednoduchosť jej zoznamu a vytlačil ho tak, ako ho hovorila, no v článku dal do zátvoriek vysvetlenie. „Páči sa mi, ako hovoríš premet. Povedz to znova. Ešte raz.“

Oblizla si pery. Jazyk mala biely ako krieda. *P* akoby sa jej prilepilo na ústa.

„Pokračuj.“

„Popíjať víno na pláži.“

„Ešte nie sme ani v polovici.“ Zložila si hlavu na svoju hrud' a zhlboka sa nadýchla. „Číslo štyri.“

Mlčala. „Zabudla som.“